

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Utkommer hvarje Söndağ.

ILLUSTRERADT

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B^{co}

8 sk. B^{co}

SÖNDAGS MAGASIN

N° 4
Götheborg. Söndağ. 23 Juli 1848

3 Qvar.

Halmfäpp på kusten af Peru.

På Perus kust, i granuskapet af Penillo och Lima, brukas ett eget slags fäpp. Det erylige hafvet kastar nästan alltid öfverända de wanliga fäppen. Man har därför sett sig nödsakad, att ersätta dessa med ett slags stottar, som man kallat cavallito (små hästar), emedan man ofta tvingas att intaga plats på besamma, såsom på en häst, med omslagna ben. Cavallitonen släpas af ett slags säf, som i öfverflöd wärer på stranderna af de söta watten och de små sjöarne, och har samma egenkap som korstrådet.

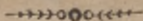
Äfwen på Koremandelkusten betjenar man sig af Massilla, en liten af trädbark förfärdigad båt, som lätt glider fram öfwer wattenets yta, och som kan böjas utan att gå sönder. På samma sätt seglar man på Senegal utefter den långa kusten af Gambia, der hafwets bränning förorsakar oerhörda wågor, med en sådan liten flotte, som på grund af sin oerhörda böjighet kan slungas af de största wågor, utan att krossas.

Innewånarne på öarne i Stilla Oceanen betjena sig på enahanda sätt af dylika swaga, böjliga fartyg, för att utan fara komma från ena punkten af deras med kerallbankar besädda kust till den andra.

I det ögonblick, wi utkastade ankaret — berättar en resande — wisade sig på fäppstraxan två katamarans (styrmän på sådana fartoster). De wore med undantag af ett om midjan försiadt tygstycke och en af palmblad bestående hatt helt och hållet nakna. De wore, på två timmars afstånd från stranden och hade tillryggelagt denna wäg på en knippsa wed och med tillhjälp af en åra. Detta folk wogar sig på detta sätt ännu längre ut i sjön, och det genom bränningar, som ofta sliga, öfwer 10,000 fot.

Den fäppare, som först omnämnde dessa sällsamma förhållanden, hade gjort följande anteckning i sin dagbok. En timma efter kl. 12 på natten, sågo wi utanför Koremandels hufwudstad två djessar, som på ytan af det högt swallande hafwet redde omkring i en öflock.

Dessa halmfartyg tjena till kommunikationsmedel mellan land och fartygen, som ligga ute på öppna sjön.

Seder och nöjen hos Innewånarne på Karoliniska öarne.

På karoliniska öarne herrskar samma höfding, Tamol kallad, som på de twenne ögrupperne Samann och Murillin. Samtliga öarne gifwa honom tribut. Denna består i frukter, kofodnötter, mattor e. s. w. En ö, som hör till gruppen Samann är likväl

utesluten från denna förbindelse. Innewånarne på denna ö äro därför på det djupaste föraktade af grannarnes befolkning och stå ej med dessa i ringaste förbindelse, fast deras land sammanhänges med det öfriga genom en och samma sandbank.

Churen Tamol sjelf går på fäpp, underlåter man dock ej att gifwa honom det skönaste och bästa af den allmänna fäppsliten. Hans underfätare underhålla honom för öfrigt wäl. Allt hwad han befäller, betraktas såsom owillkorlig lag. Öfwerhufwudet är dock lika så mycket underkastadt lagen, som dess underfätare. Så t. er. när Tamol för andra gången will gifwa sig, är han förpliktad att betala en skatt, som hwarje individ måste erlagga för rättigheten att ingå ägtskap för andra gången.

De äfwa på ön wälas wänligen till domare. Successionen wärdigheten af Tamol är ej ärftlig och sonen kan i intet fall efterfölja fadren. När denne dör, wänder man sig till hans broder, och då han ej har någon sådan, så öfwergår wärdigheten på en af hans bästa wänner, och den nywalde har ej rättighet att afslå den honom erbudna wärdigheten. Den skaste och rättwisaste föredragges i walet framför den rikaste och mäktigaste.

Wänligen ha wa de blett en hustru. Dock förekomma fall, då man har flera. Den som will förena sig med en kvinna, börjar sin förklaring dermed, att erbjuda henne skänker, hwilka mottagas, i fall anbudet winnar gehör. Bröllopsfesten förfärdas dock utan förberedelse och utan någon fest. Hela ceremonien består i den unga flickans bifall, att lesa tillsammans med friaren, och i det öfver hennes föräldrar säger henne. Fallt det sig så, att de ej kunna komma öfverens med hwarandra, eller att den ene ej behöfwer den andre, så släpa de sig likaså lätt, som de förenat sig. När en man gifter sig för första gången, är han ej förpliktad till någon afgift. Men så snart han knuter nya band, måste han betala en skatt, wänligen bestående i ett antal mattor och frukter. När stilsjemeja eget rum mellan ett gift folk, så tillhöra barnens fadren; modren bibehåller ingen rätt öfwer dem. Om en man förelämpar eller stymsfar sin hustru, så bortföra hennes wänner henne samma ögonblick.

Männerna uppså ganska tidigt om morgonen. Deras förna omsorg är, att begifwa sig till hafwet, för att twätta sig och bada. Det är dem förbudet att härwid begagna sött watten. De tro, att den som gör detta skall för alltid förgäfwes försöka att fånga fisk. Efter badet, om de ej hafwa något arbete för händer, begifwa de sig alla till ett gemensamt hus, för att der samspråka. De hafwa ej någon beständ-timme för sina måltider. Hustrurna äro alltid upptagna af omsorg för hushållningen och förfärdigande af mattor, som göras af pandamblad.

Språket hos detta folk är ej swårt att lära, åtminstone i hwad beträffar männernas samtal sin emellan. Wida swårare är det

att i minnet bibehålla alla de uttryck, som man måste indwisa i kvinnornas sällskap. Det råder bland dem lifasom en bildad conversation. Öfverhufvud tala öfver öfver utomordentligt gerna. Deras aften förgår wauligen under berättande af historier om deras äfventyr, som rest mycket. Samtalen öfver sådana ämnen uttänja de ofta till midnatten. Genom dessa berättelser förwärfwa de sig kännedom om läget af de sårskilda öar, som bildade Karolinernas archipelag. Ett af de förnämsta karaktärsdragen hos dessa öfverwånare är deras medfödda smak för nöjesfester. Musik och dans äro deras ägnade underhållning. Innewånarne på Karolinerna, lifasom de på Wänflaps- och Sandwicksöarne, hängifwa sig med samma lust åt glädjen. Att wara naturliga och skonlade är juft det, som utmärker dem wid deras högtidsfester. Sångens och dansens konst står hos dem på en låg ståndpunkt. Dens hela ungdom tager utan åstillsnad wessam del i de offentliga förlustelserna. Insulawerna ombyta sänger hwart annat år. De anwända all omsorg och all silt beröpa, att insulidera och sjunga dem. Dessa sänger äro wess af några utmärkta män från deras Ögrupper eller de andra. I detta hänseende finnes genom freppsfarten ett beständigt utbyte af ideer. När det t. ex. faller en ös ungdom in att låta sin musikaliska talang framtråda på någon nära eller fjerran belägen ö, så bestänka de sig ej länge, utan begifwa sig på resa. När ett sällskap af detta slag ankommer till en ö, så upptages det samma med största gästfrihet. Medan samma dag om aftonen bereder man sig till den fest, som alltid eger rum dagen efter deras ankomst. Följande dag om morgonen gå alla öfverwånarne, om de ej afhållas genom sårskilda omständigheter, ut på silt. Under tiden äro de, som denna dag wilja upptråda, blott siltfatta med att utsmicka sig. De begjuta silt hufwud med kokosolja och guda dermed hufwud och hår. Derefter gå de i bad. Efter badet göra fruntimmerna sin toillet. De smicka sig med örhängen, som förfärdigas af ett slags lätt tråd; denna prydnad anse de som en talisman. Derefter pådraga de armband af siltben och perlmussler. Deras hår är inslatadt med fransar af wälluktande och konstligt sammanfogade blommer. Deras hals och bröst äro smickade med ett halsband, som i deras ögen är det rikaste och siltshutaste smicke, men som i siltswa werket blott består af blad, musselekal och målladt tråd. Deras beldning består af ett slags wäf af gula och swarta banauostrådar, hwarmed de nödorstigt ombinda medjan. Somliga hafwa öfwer denna betäckning ett slags kjel, förfärdigad af kokosnötsblad, som nedfaller till knäet. De unga kvinnorna blotta tämligen mycket af sina hulda behag, i det de wauligtwis äro obetäckta ända till midjan. De gamla deremot siltja sig förnuftigtwis med en mantel, som nedhänger ända från suldrorna. Männerna gifwa kvinnorna ej efter i prydnad. De smicka hals, armar och ben med kokosblad,

fästa en stön orangefärgad gördel om lifwet och bära en af banauasbost gjord krena, som de måla med gul färg och som högt eget afficker mot deras ebenholswarta hår. Detta seduare är sergfalligt ordnad och sammanhålles med en kam, uti hwilken man fäst en tofs tuppsjådrar. När årstiden tillåter, bära de ännu ett halsband af blad af den högt ståtade wårten Maranta, som blott wärer på ett par af öarne.

Är toilletten gjord, så begifwa sig två eller tre män med pomp och ståt till det hus, der sängen skall uppföras. De börja först att springa utanför ingången till denna boning. Efter denna uppföring begifwa sig de öfriga sängerne ögonblickligen till samma ort och ordna sig alla ntefter byggnadens ena sida. Sedan komma sängerstorna och upställa sig på andra sidan, der de hafwa sin anwifade plats. Nu strömmar hela ön till; män, hustrur, gubbar och barn, allt tränger sig fram, för att få njuta af festen. Männerna öfyna konserten; men småningom förena sig kvinnorna med dem. I början sätta sig alla ned; men snart upstå de, för att förena sängen med dans. På detta sätt underhålla de sin publik tre till fyra timmar. Quinnorna draga sig först tillbaka och detta alla på en gång, under det att karlarna fortsätta festen och ej lemna orten, förr än de fått smaka på hwad den erbjuder bäst och stönast. Öfverwånarne bemöda sig wid dylika tillfällen att rikligen förse sina gäster med de hyppsta seduadsmedel.

Utom dessa stora fester, som fordra så många förberedelser, samla sig öfverwånarne ofta siltsemellan, för att sjunga och dansa, siltmerligast under de tre sommarmånaderna, då de hafwa ett stort öfwerflöd på silt. De samla sig wauligen efter solens nedgång och festen warar till långt på natten.

Detta folks dans har en sårskild, egendomlig karakter. När de förberedande öfningarne för de stora festerna skela börja, wessfår hela ungdomen och bildar så många råtta linier, som gästernas antal och rummet tillåter. Alla dansa på en gång, och turetna, hwilka det ingalunda fattas emwärling och mångfald, utföras med största enhet, ja taften iakttages med en öfverraskande noggrannhet. Dansen består i listiga rörelser med både armar och ben. För öfrigt är den mycket larmande, ty de klatscha hwarandra i händerna, eller slå hwarandra på öfriga delar af kroppen. Derwid utstötta de cartilerade ljud, som de beledsaga med namnet sång. De dansa ej såsom Europeerna, på stående fot. De utföra en del af sina dansar i sittande ställning.

Giuseppe Mazzini.

Giuseppe Mazzini.

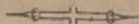
Bland politiska flyktingar, hvilka vår tids rörelser återkallat till deras fädernesland och gifvit ny utsig till förverkligande af deras planer, är bland Italienare Giuseppe Mazzini en af de märkvärdigaste. Efter Österrikarnes utrymmande af Mailand återwände han från England till Italien, för att här lämpa för sina socialistiska, republikanska ideer, ja till och med uppmana på sin men att sätta sig i spetsen för hans fantastiska rike, ett rike, som för sitt förverkligande behöfver andra menniskor och andra tider än de närvarande.

Enda sonen af en ansedd och förmögen läkare i Genua hade Mazzini åtnjutit en sorgfälligt uppfostran och var sedan såsom ganska ung nog skicklig, att grunda en litterär journal, *Indicatore Genevese*, som efter några månader undertrycktes. Ett lifadt röste, följande året, 1829, *Indicatore Livornese*, oaktadt Mazzini ännu ej behandlat andra än litterära frågor. Men hans stil var för liflig för regeringen, hans ord tycktes för djervt. Vid tiden för Julirevolutionen fastogs han med några gemensamma liberalister, fördes utan dem och ransakning till fästningen *Sarvona*, men frigafs efter 5 månaders fängelse, med villkor att ej återwända till sitt fädernesland. Han gief till Marseille. Här erför han den olyckliga utgången af upproret i Romagna, befästandet af kyrkostaten genom Österrikarne och den oerhörda stränghet, som man utöfvade mot de upprorska. Då utfände han begagnande den allmänna ömskan öfver de liberalas förföljelser, en adress till Italiens ungdom och grundade år 1832 tidningen *La giovane Italia*. I dess första nummer uppfordrade han de unga Frankrike, Polen och Tyskland att lift honom draga i fält mot adel, konungadöme, påfveböme och fortsätta uppgiften af 1793. Men Frankrike var ej för något europeiskt krig och de italienska upprorsmakarne, som samlats omkring Mazzini, blefwo hänvisade till sin egen kraft. Emellertid vann den nya tidstriften nya anhängare med hvarje dag, och ehuru det var dem på det strängaste förbudet, bereddes medelst dem en sammanvärjning, som blott afväntade lägenhet att komma till utbrott. En anledning uppades förståget emot de liberala i Sardinien, som wandrade ut i hundrabetal, för att undgå galererna. Då förband sig Mazzini med ett politiskt utskott, för att företaga det bekanta infallet i Savoyen, och förföll derigenom i alla de fel, som han förebrått sina föregångare, nemligen att vilja uppfalla en revolution, som blott kan utgå från seltet sjelft, och derwid förlita på främmande hjälp, under det blott den egna armen förmår framswärja friheten. Utgången var den, att Mazzini på en dag såg två års arbete och förhoppning tillintetgjord. Förjagad från Italien, Frankrike och Schweiz, måste han äntligen 1842 fly till England, der han grundade en skola för italienska handtverkare och en tidsskrift under titel: *Apostolo popolare*, deruti han wisade sig såsom sam-

ma glöbände republikan, som han wisat sig vara 1832, ehuru förtroende för följden af hans bemödande fattades honom. Han war kommen till den öfvertygelse, att det italienska folket måste omfångas, för att blifwa moittagligt för friheten. Dertill war han och misnöjd med det nya släktet af frihetshjeltar, som han försökte att återhålla, såsom bröderna Bandoira, hwilkas ringa framgång i synnerhet bör tillskrifwas förvägrandet af hans hjälp. Mazzini drog af detta försök den slutsats, att då ett förbund fatt ett hef på hälften i förfräddelse, det första och bästa förbundet skulle vara tillräckligt för landets befrielse, om det betjenade sig af alla sina hjälpmedel och uppträdde för folkets janna önsningar.

Och så har skett. Den första rörelsen, som den tredje franska omhjälfningen gjort, har varit tillräcklig, för att rätta alla italienska förhållanden upp i dagen. Men om Mazzini är nöjd med den gestaltning, som det nya Italien synes wilja antaga, låter sig mycket betwiflas. För närvarande utger han i Mailand journalen *Italia nel popolo* och kämpar för den italienska republiken. Trogen sina gamla grundsatser förklarar han sig bestämt emot den franska inblandningen, och förespar den nya friheten, att den ej får bestå och hållning, så länge den ej skapas genom sin egen kraft. Han wäntar all styrka från den gemensamma italienska förbrödringen, som måste finna sin medelpunkt i Rom och berifrån, ett nytt ljus, sprida sin glans öfver jorden.

Sidentwäfwaren Jacquard.

(Forts. v. slut fr. föreg. Nr.)

Så framlesde det äkta paret några wendor i de ljuswaste illusionens himmel. Jacquard kände sig såsom sitt folks wälgörare; han war ju desutom ärad och äktad af sitt fäderneslands största man. Dertill kom den öfvertygelse, att det ej mer skulle selas honom något af det, som hör till det yttre lifwet och som gör det samma angenämt och bekvämt, att hans wälfärd skulle fåtta honom i stånd, att med framgång understöja mången behöfwande wän. Men ty wär wisade verkligheten allt för snart att alla dessa tankar blott warit en skön dröm. Hans patent inbringade honom lika litet, som om han fått anwisation på reweny af domänier i månans. Hans uppfinning war så långt ifrån att af hans landsmän betraktas som en wälgerning, att de twärtom i den samma sågo sitt förderf, att till och med upplyste personer fattade det beslut, att låta offentligentillintetgöra Jacquards wäfwolar. Detta beslut utfördes verkligen. Man borttog ej allenast från Jacquard hans stolar, utan han måste och förbinda sig att ej för framtiden widare fabricera några sådana. När man så

famlat ihop en mängd af hans suilles skapelser, förde man dem tillsamman i en hög, på en stor fyrkantig plats i staden, der de under den råa massans jubelskri sönderbrötos och uppbrändes. Zernet såldes såsom gammalt stråp och hwad som af trädet undgick lågorna, såldes till bränse. Böga fattades att Jacquard sjelf blifwit ett rof för folkraseriet.

Jacquard drog sig tillbaka till Quillins och lefde der obekant och tillbakadragen, endast sysselsättande sig med sådant arbete, som kunde tillfredsställa de nödwändiga behofwen, ty hwarje tanka på en ny maskin, som tid efter annan uppsteg i hans hufwud, fördrätte honom såsom en freskelse från afgrunden.

Så förgingo 14 år. Kejsaren hade gifwit plats för Ludwig XVIII. När en gång, en skön wåraston under denna tid, Jacquard satt med sin fru framför sitt hus i Quillins, såg han, ej utan öfverraskning, en redwagn stanna framför sin port och en herre urstiga, som kom emot honom och med stark engelsk accent frågade: träffar jag här Hr Jacquard?

Det är jag, min herre, swarade Jacquard anspråkslöft.

Min Herre, sade främlingen, i det han wördnadsfullt aftog hatten, jag är stolt och lycklig, att personligen lära känna er. Jag önskar att mitt namn ej wore er fullkomligt obekant. Jag heter James Watt.

Ångmaskinernas uppfinnare! Den man, som åter har godt gjort de tusen eländen, som kriget bragt öfver Europa! Låt mig böja knä för Er, ty ni är den störste man, jag känner.

James Watt räckte Jacquard sin hand och satte sig bredwid honom.

Behagar ni stanna quar hos mig och intaga en tårfig måltid, frågade Jacquard.

Det skall blifwa mig ett nöje, jag tackar er af allt mitt hjerta.

En uppfördebrade Jacquard med gladt humör sin hustru, som när främlingen kallais, blygsamt dragit sig tillbaka, att så glänsande som möjligt låta sin kostalang framträda. Madam Jacquard lofwade att göra sitt bästa och gick genast till werket. Under båda makarnes samtal såg sig Watt förundrad om på ruminets enkelhet, som han ej kunde begripa.

Hwad, sade han äntligen, när Jacquard kom tillbaka till honom, ni har riktat ert land med en uppfinning, som i sina resultater medför oberäkneligt godt för edra landsmäns lif och wälfärd, och likwäl lemnar man Er i denna tillbakadragenhet!

Jag önskar ingen ting, swarade Jacquard med den honom egendomliga melanfolien, som åt hans äbla drag gaf ett wälgörande uttryck, jag önskar ingenting annat än att bibehålla denna tillbakadragenhet till min lefnads slut. Jag har erfarit, hwartill ära och anseende föra. Det skufkanswärda skriet ur tusen munnar: "ned med Jacquard, ned med Jacquard" fyller ännu mina

ären med försträckelse. Det säges väl, att man allmänligen begagnar sig af mina stolar, ja till och med, att man kallar dem efter mig, men jag wet derom ingenting, jag frågar ej heller der- efter; jag vill ej att min lefnads afton ämnar en gång förbittras genom svart otacksamhet.

Gj alla länrar bemöta med otack sina flera män, sade Watt. Kom med mig till England och man skall öfverhoppa Er med rikedom och ära.

Min herre, det wore en nedrighet, hwartill jag i min ålder ej vill göra mig skyldig. Engelsmännen äro mina landsmäns medtäflare. De hafwa i industrien redan öfverwigt öfwer Fransmännen; jag vill ej sätta dem medel i händerna att fullkomligt besegra och quäfwa den franska industrien. Mången stor uppfinning ligger väl i mitt hufvud och vill framträda i werkligheten, menfligheten till nytta; Fransmännen försmä dem och skulle vilja döda mig, om jag för dem uppenbarade desamma. Men likväl skola ej Engelsmännen lära känna dem, ty den gamle Jacquard är en rättskaffens man. Dock, jag förfirar mig utan erfak. Ni har welat gylla med mig och jag har tagit detta för fullt allvar. Gif mig handen och tala allvarsamt.

Med dessa ord räckte han Engelsmannen sin af ire rörelse bärande hand. Denne svarade:

Jag har särat Er, Er Jacquard, men ej med affigt, ty jag hade ej någenting annat än er person för ögonen. Derföre skall ni förlåta mig. Ni har rätt, edert rykte och edert snille tillhöra Frankrike, men jag vill ställa denna otacksamhet inför hela Europas ögen och eder kenning skall genom mig erfara den.

I detta ögonblick wisade sig madam Jacquard och anmälte att måltiden war färdig. Man sätter sig till bords och aftonen passeras på detta sätt angenämt för alla tre. Watt blef åtta dagar hos Jacquard.

Fjorton dagar efter hans afresa bragte man Jacquard ett bref, med ministeriets sigill. Jacquard war utnämnd till riddare af hederslegionen.

Jacquards glädje kan ej beskrifwas; han strattade, han gret, han feng.

Swad, ropade han, de hafwa ändtligen tänkt på mig! De hafwa låtit mig wedersaras rättwisa! Mitt fädernesland betraktar mig ej längre såsom en fiende, det ser en wälgörare i mig. Min Gud, huru lycklig har du ej gjort mig!

I detta ögonblick drog en isfall tanka genom hans själ; ministerialskrifwelsen föll ur hans händer och en tår af den djupaste smärta rullade utför hans kinder.

Watt, en Engelsman, har jag ett tacka för denna skrifwelse. På förbön af en främling har konungen låtit mig rättwisa wedersaras. Swarföre har jag ej mitt fädernesland, Frankrike, ett tacka derför?

Lyckligtwis afbröt Madam Jacquard den olyckliga ideegang, som börjat hos hennes man, genom den beställsamhet, hwarmed hon stak en half aln af det bredaste band, hon kunde finna, i knapphållet, hwaresten hon förde honom genom hela staden. Men ej förmådde hon dermed tillintetgöra Jacquards mismod, och hade det berott på honom, så skulle han åter uttagit ordensbandet, ty han tänkte derwid blott på Watt och hans rekommendation hos konungen.

Bruset af Jacquards wäffolar utbreddes sig likväl mer och mer, ej allenast i Lyon, utan i hela Frankrike. Lyon räknade snart 30,000 jacquardstolar, och för närwarande använder man dessa pjefer i hela Europa wid förfärdigande af siden- linne- ull- och bomullstygger.

Emellertid blef Jacquard genom det alltmera tilltagande användandet af hans stolar hwarfen rikare eller berömdare. Han gjorde den ena uppfinningen på den andra, men wägade ej utbjuda någon, emedan fruktan för seltets otacksamhet blifwit hos honom en frid. Slutligen förband han sig mot en måttlig pension för all sin tid och allt sitt arbete till staden Lyons tjenst. Men det fanns ingen i Lyon, som wägade gå in på gråhåringens planer och förslager, och sålunda upphörde han att arbeta och man hörde ej mer om honom. Man blef äno uppmärksam på hans namn wid ett litet tåg af tjugu personer, som d. 7 Aug. 1834 wandrade af till Duilung kyrkogård. Man erinrade sig, då man såg den ädle mannens lista, att denne man hade hundrafaldigat Lyons industri, och de, som sönderbrutit och uppbränt hans wäffolar på den offentliga platsen i Lyon, öppnade en subskription till ett monument öfwer den hädangångne. Denna subskription kunde ej en gång inbringa 2000 Rdr. Men om och på detta sätt ingen synlig minneswård kom till stånd, har dock historien åt honom upprest en desto stönare, som ej förgår, så länge konst och industri finnas i den bildade werlden.

— 30 —

De spanska Gröfvarne i Mexico.

När Cortes med sina Spanjorer marscherade mot Mexicos hufvudstad, förde wägen dem mellan två af de högsta bergen på nordamerikanska fasta landet, Popocatept och Iztaccihuatl. Med det förra förknippade Mexikanarne widsklepliga, fruktansvärda saggor, som affräckte innewånarne från att bestiga desamma. Det är desutom så högt, att snart sagt öfwerwinneliga hinder möta wid des öfwerligaude. Det ligger ej mindre än 17,852 fot öfwer hafwets yta. Det är desutom eldsprutande, och wid det angifna tillfället rasade det med owanlig häftighet, så att man höll detta för ett ond tecken för innewånarne. Men just den hemliga försträckelse, som war fastad wid detta ställe, gjorde

de några af de spanska rhyttarne begärliga att försöka bestigningen och öfverleva detta djerswa försök, hwilket innerwänarne hello för alldeles omöjligt. Kortes uppmuntrade dem till förehandet, allbenstund han wille wisa Indianerna att intet företag afsträcke hans soldaters mod. En af hans officerare, Diego Ordaz, företog sig med nio Spanierer att bestiga berget. Detta war swårare än man föreställt sig. Sedan de passerat den nedre, med sig bekräfta delen af berget, började deras wäg, på en höjd af 13000 fot, att blifwa rätt farlig och ohygglig. De hade för sig en svart yta af glasaktig, vulkanisk sand och lava, hwars söderbrutna stycken gestaltade sig i tusen underliga former och lade fortsarande hinder i vägen för deras widare framstridande. Ibland alla de besynnerliga formationerna höjde sig en oerhörd klippmassa, som man till och med nedifrån kunde se. Den war i rätt uppliggande linia 150 fot hög. För att passera den, måste de göra en lång ömväg. Derpå anlände de till gränsen för den ewiga snön, der den lösa isen ej medgaf ett fast steg och lätt kunde störa dem i de gapande klyftorna. Derwid blef andedräkten i dessa högt belägna regioner så tung, att hwarje ansträngning beledsagades af häftiga smärtor i hufvudet. Likwäl trängde de widare, tills i grannskapet af fratern en sådan mängd rök, gnistor och aska uppslingades emot dem ur bergets brinnande inelöser, att de woro på wäg, att deras quäfnas och mista synen. Sålunda sågo de sig nödsakade att uppgifwa sitt försök, som war så nära att lyckas. De medbragte några oerhörda isotoppar såsom segertecken. Segren war wäl ej fullständig, men dock tillräcklig, för att med beundran i alla innerwänarnes sinne, i det de framstälde de förträffligaste och hemlighetsfullaste händelser såsom ett blott tidsfördrif för Spaniererna. Sedan denna tid upptog familjen Ordaz ett brinnande berg i sitt wäpen.

Likwäl war Kortes ej nöjd med denna felsid. Två år sedan sände han ett annat sällskap för samma ändamål, under Francisco Montano, en man af fast beslutsamhet. Han hade för afsigt att bekomma swafwel för fruntberedningen. Wid denna tid war berget i hwila och företaget hade dersöre bättre framgång. Spaniererna, fem till antalet, uppstårade till kanten af fratern, som i sin mynning formerade en cypal, öfwer en mil i emfrets. Djupet war ungefär 1000 fot. En dyner flamma brände på djupet och uppsände en swafwelånga, som kallnande wid uppstigandet nedflog på sidorna af hålet. Sällskapet lettade om hwen som skulle nedstiga och lotten fell på Montanos hjälf, att i en ferg göra en färd ned åt det gråsliga djupet. Han nedstänktes flera gånger till ett djup af 400 fot och för hwarje gång medförde han en mängd swafwel, så att det fullkomligt blef förbrutet för härens behof.

En gammal brasiliansk Præststad.

Sagan om förgångna städer och oerhörda privatbyggnader, såsom ruinerna af Palenque och Copan, som låta stuta till en hög grad af kultur i förflutna årtusenden, är nära att finna en ny bekräftelse. Brasiliansaren Roeca Pitta berättar i sin historia om portugisiska Amerika, att Francisco de Souza från Lisabon år 1591 war kommen som guvernör till Bahia, med löfte af konungen att få titel af Markis de Merjas, om han kunde upptäcka de oerhörda grufwor, som så lockande blifwit framställda af Robeiro Dias. Denne Robeiro, som bodde i det inre af provinzen Bahia, hade låtit af silfwer försärdiga en bordserwis, lifasom prydnaderna till ett kapell och lofwat affända mer silfwer än Biscaya frambringade jern, om man gäfwes honom titel af markis. När han nu erfor att Souza fått löfte om denna titel, men att han sjelf blott skulle blifwa förwaltare af grufworna, flyddade han till sina besittningar, förflörde de gångstigar, som förde till grufworna och wäntade nu lugnt på den nya guvernören. Dias skulle nu wisa grufworna, men han teg, teg i fångelse och till sin död. Hemligheten dog med honom.

Sedermera gaf denna berättelse mångfaldig anledning, att tränga in i det inre af landet, för att upptäcka städer, och så lyckades det ändtligen för ett sällskap att år 1753 upptäcka den hemlighetsfulla orten, en herrlig stad, men död, obebodd och förfallen. Man fann talrika skrifter, som, om de ej hänthdde på en enkel bekräftelse dock på en bildskrift, hwilken, ehuru den har likhet med hieroglyferna i medelsta Amerika, dock ej är densamma som de. Man ställ der afwen hafwa funnit ett guldmunt, på ena sidan hwaraf man såg en yngling i knäböjande ställning och på den andra en bäge, krena och pil.

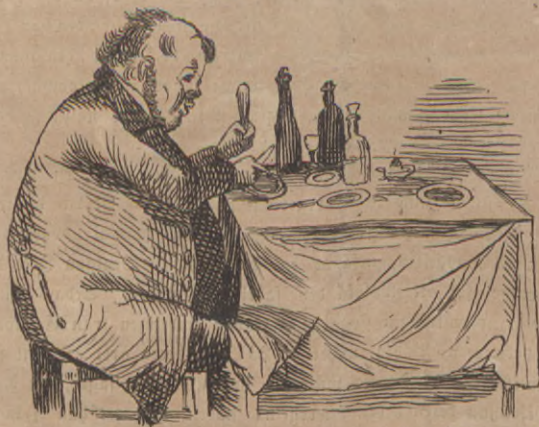
Men wägen till den gamla staden förlorades ännu en gång, tills Brasiliens nuw:ande regering, på grund af ett på biblioteket i Rio Janeiro funnet manuskript, med special uppgift på den förra upptäckten, utsände en riklig man, Benigna Jose de Carvalho, för att uppsöka den fabelaktiga staden. Sedan denne länge irrät omkring i stogarne, har han ändtligen från Carapato i provinzen Bahia under d. 23 Jan. förra året afgifwit en frijwelse till brasilianska institutet, hwaruti han säger, att han wäl ej ännu beträddt den öfvergifna staden, men att han ej längre är i twifwel om dess tillworo och dess läge, och att han sålunda redan anser den som funnen. Men allbenstund gebitet, der denna stad ligger, ännu är i besittning af upproriska och grymma Negrer, så kan han ingenting göra, utan ett allwarligt understödd irån regeringens sida. Så lyda de sednaste, mycket lofwande de underrättelserna.

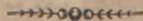
— Ärkehertig Carl (Johan?) har mottagit walet till riks-föreståndare för den tyska "Gemeinstat". Hans Höghet spelar samma rol, som kusten hos beridaren, som för den så kallade "stora kongl. posten", der hvarje svann hästar i allmänhet springer sin väg.

Freben.
Herr Sörensen.

Wid min heber! jag kan icke begripa — hur tyskarne kunna
— påstå, att wi måste sluta fred — medelst hungersnöd! — Nej
— på heber! det är obegripligt. — Kypare, gif mig en portion
bif till!

— Som man wet spelar Ryssland redan i långliga tider

Den stora obegripliga

till stor sorg för det lilla Danmark eller, rättare sagdt, dess dywärgs
diplomater, som, oaktadt de ansita hela sin slughet, dock ej
kunna upptäcka en wink, icke höra ett gny från kolossen, som för
råder dess affigter.

(Corfaren.)

